

Rajhrad (okr. Brno-venkov)**Ul. Městečko č. p. 32, parc. č. 1048/5.**

Industriální období 1. Kanál/náhon. Vertikální řez. Záchranný výzkum. Uložení nálezu: Ústav archeologické památkové péče Brno, v. v. i.

Lokalizace: S-JTSK: -599697, -1172414; -599678, -1172418

Záchranný výzkum v roce 2021 byl vyvolán výkopem pro opěrnou zeď při stavbě kruhové křižovatky v Rajhradě mezi ulicemi Městečko, Masarykova a Štefánikova. Dokumentována byla část výkopu v rohu mezi ulicemi Městečko a Masarykova v prostoru před obecním úřadem č. p. 32 v délce cca 20 m.

Byl zachycen odvodňovací kanál vyzděný pálenými cihlami, jehož koryto tvořily ploché kameny (obr. 86). Částečně rozpadlá klenba byla složena opět z pálených cihel. Z výplně žlábků a okolí se podařilo získat nepočtený materiál odpovídající 19. – počátku 20. století.

Odkrytá situace zcela jistě souvisí s údržbou kanalizačních stok Rajhradu. Uliční čára se v průběhu posledních dvou století v zásadě nezměnila. Došlo pouze k výraznému navýšení terénu o cca 1,5 m.

Literatura

AMČR: Záznám M-202102048 [cit. 2022-11-04]. Archeologická mapa České republiky.

Obr. 86. Rajhrad. Část dokumentovaného kanálku. Foto P. Kos.

Fig. 86. Rajhrad. Part of the documented sewer. Photo by P. Kos.

Summary

A sewer (Fig. 86) was unearthed during an archaeological rescue excavation in Rajhrad (Brno-Country District) in 2021.

Richard Bíško

Senetářov (okr. Blansko)**Lipový kopec, parc. č. 645/1.**

Středověk. Vápenka, hrad. Vizualní/geodetický průzkum. Průzkum. Uložení nálezu: Ústav archeologické památkové péče Brno, v. v. i.

Lokalizace: WGS-84: 49.3334606N, 16.7937956E

Během výstavby vodovodu „Pitná voda Jedovnicko“ byl v roce 2021 při průzkumu blízkého terénu v oblasti Lipového kopce nalezen relikt jámové vápenické pece obdélného tvaru. Jáma o rozměrech cca 6 × 9 m a hloubce 0,5–1,9 m byla asi v polovině své

délky přepažena nasucho skládanou kamennou plentou vystavěnou z místních písčitých drob. Stavební odval, tvořený převážně zvětřalými šedými břidlicemi, navyšoval vnější obvod objektu na konečných 12 × 16 m a byl vysoký 0,2–1,4 m. Vnitřní prostor peciště vysekáný zčásti ve skále a obložený snad drobovým kamenem lze odhadnout na 2,5 × 4 m s hloubkou max. cca 2–2,5 m. Objem výrobního prostoru tak mohl činit přibližně 25 m³ a plenta dělicí obslužný prostor od peciště, široká cca 1–1,5 m, mohla být perforována třemi otopnými kanály. V jižním a jihozápadním předpolí objektu byly zjištěny kumulace vápencových kamenů, které musely být k peci importovány ze zdrojů ležících jihozápadně od dnešních Jedovnic (Moravský kras), vzdálených cca 4 km.

Exponovaná poloha vápenické pece na výrazném zalesněném návrší ve středověkém kolonizačním pásmu Dražanské vrchoviny nevylučuje, že toto zařízení mohlo souviset s pokusem o výstavbu feudální nebo církevní stavby jako součásti struktury nedalekých zaniklých středověkých vsí (např. Bystřec, Budkovany) a s městečkem Jedovnicemi. Podobná zařízení leží také v předpolí hradů Holštejn a Kuchlov (Merta, D., Merta, J. 2011; Kos 2019). V západním předpolí vápenky jsou zřetelné umělé terasovité úpravy, jež jsou v jednom místě obklopené nízkým sypaným okružním valem. Podobné terasovité úpravy jsou patrné také na drobném návrší vysunutém v severovýchodním předpolí ostrožny. V okolí ostrožny jsou pak doloženy kamenolomy a v údolí Podomského potoka drobné dobývky štěrkopísků. Nelze vyloučit, že v okolí vápenické pece, která podle výrobního odpadu vápno pálila, docházelo k počáteční výstavbě feudálního sídla, jež nebylo uvedeno ani do hrubé stavební podoby, načež z neznámých důvodů zaniklo. Preventivní průzkum detektorem kovů doložil hrot šípu, nůž s trnem, koňské udidlo a podkovy, které lze orientačně zařadit do 13.–15. století. Středověkou keramikou se nepodařilo při povrchovém průzkumu zachytit.

Literatura

Kos, P. 2019: Nové vápenické a cihlářské areály v Moravském krasu a jeho okolí. *Archeologia technica* 30, 22–40.

Merta, D., Merta, J. 2011: Vápenická pec u hradu Holštejna. *Archeologia technica* 22, 131–133.

Summary

A relict of a rectangular lime kiln in a pit was found during a water pipeline construction in Senetářov (Blansko District) in 2021. Distinct artificial terraces are located in the western part of the lime production area and on the hillock of the northeastern promontory. It cannot be ruled out that the building of a feudal residence near the lime kiln was initiated but not finished. A preliminary metal detector survey has yielded artefacts that were dated to the 13th–15th centuries.

Petr Kos

Sivice (okr. Brno-venkov)**„U Kapličky“, parc. č. 1366.**

Novověk. Vápenka. Vizualní průzkum. Záchranný výzkum. Uložení nálezu: bez nálezů.

Lokalizace: WGS-84: 49.2226714N, 16.7708667E

Během předstihového záchranného výzkumu v roce 2021 v okolí areálu lomu Mokrá (Českomoravský cement, a. s.) byl proveden průzkum terénu mezi lomem a cementárnou. V trati „U Kapličky“ byly zaznamenány pozůstatky objektů upomínajících na